

Απόστολος Πιερρής

Απλές

Φιλοσοφικοϊστορικές Σκέψεις

για ένα νέο

Ελληνικό Στρατηγικό Δόγμα

Σε κάθε στιγμή του χρόνου και σημείο του χώρου της ανθρώπινης πραγματικότητας, η κατάσταση και οι εξελίξεις καθορίζονται αφ' ενός από την επαλληλία και αλληλεπίδραση τριών συστημάτων: του παγκόσμιου πεδίου (η οικουμένη), του περιφερειακού (το γεωπολιτικό πεδίο στο οποίο μια χώρα ανήκει) και του τοπικού (η χώρα, ως πολιτική οντότητα κοινωνίας καθ' εαυτή υπάρχουσα). Εφ' όσον επί πλέον η ιστορία έχει νόημα και σκοπό («τέλος»), την γενική μορφή, ροπή και κατεύθυνση των εξελίξεων αφ' ετέρου, προσδιορίζει το επικρατούν την δεδομένη

περίοδο Άνυσμα της Ιστορίας, μέρος ενός ιστορικού ρυθμού πραγμάτωσης του «τέλους».

Το Παγκόσμιο σύστημα έχει αποκτήσει, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, μια σαφή μονοπολική δομή, με εστία την νέα ηγεμονική δύναμη. Το στρατηγικό δόγμα των ΗΠΑ (Δόγμα Busch, τρίτο κατά σειρά μετά το Δόγμα Monroe, και Δόγμα Theodore Roosevelt) συνίσταται ακριβώς στην διατήρηση συντριπτικής υπεροχής ισχύος (σε όλους τους συντελεστές ισχύος, στρατιωτικό, οικονομικό, τεχνολογικό, πολιτισμικό) εκ μέρους της ηγεμονικής δύναμης.

Η σταθεροποίηση της ηγεμονικής θέσης και λειτουργίας της Αμερικής (φαινόμενο που το μόνο ανάλογό του στην ιστορία είναι η Ρωμαϊκή οικουμενική, του γνωστού τότε και σχετιζόμενου κόσμου, ηγεμονία από το δεύτερο μισό του 2^{ου} π.Χ. αιώνα), - συνεπάγεται αναδιαρθρώσεις στις σχέσεις μεταξύ των περιφερειακών γεωπολιτικών πεδίων και στις εσωτερικές δομές των. Ο λόγος και ο νόμος αυτών των αναδομήσεων είναι η τάση για την φυσική διάταξη των περιφερειακών πεδίων κατά την λογική της δύναμης, αφού οι φυγόκεντρες ροπές σε ένα τέτοιο πεδίο τροφοδοτούνται από την δυνατότητα των διαφόρων χωρών του να συναρτηθούν προς διαφορετικές μεγάλες δυνάμεις ενός διπολικού (π.χ. το Σιδηρούν Παραπέτασμα) ή πολυπολικού συστήματος (ο συνδυασμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τις Κεντρικές Ευρωπαϊκές Δυνάμεις, της δε Ελλάδας με τις Δυτικές κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ή η συσπείρωση της Κορίνθου με την Σπάρτη, του δε Άργους με την Αθήνα κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο). Με την ύπαρξη ενός μόνον ηγεμονικού κέντρου, αφαιρείται η δυνατότητα τέτοιας αποτελεσματικής διαφοροποίησης σε ένα περιφερειακό πεδίο. Η παρούσα αποτυχία της Ελλάδας να συμπήξει αποτελεσματικό «μέτωπο» με χώρες διαφορετικών γεωπολιτικών πεδίων ή και του αυτού προς αντιμετώπιση της Τουρκικής ηγεμονικής ροπής, είναι χαρακτηριστική και καθόλου τυχαία, πέραν της αδυναμίας της χώρας.

Μέτωπα, συσπειρώσεις, συμπολιτείες, συνασπισμοί ή ενώσεις μεταξύ κρατών δεν ευδοκιμούν σε ένα μονοπολικό σύστημα, πλην των συμμαχιών που ελέγχονται από την ηγεμονική δύναμη – και σε αυτήν ακόμη την περίπτωση η τάση είναι προς άμεση ή έμμεση υποβάθμισή τους (NATO). Η ηγεμονία ευνοεί τον χωριστό διακανονισμό με κάθε μια χωριστά χώρα, ή το πολύ *ad hoc* συνδυασμούς των θελώντων για συγκεκριμένο έργο (π.χ. αντιμετώπιση του ISIS, όπου πάλι οι διάφοροι συμμετέχοντες παίζουν ρόλο ανάλογα προς την δύναμή τους και την ειδική σχέση τους προς τις ΗΠΑ). Η Ρωμαϊκή ηγεμονία ανεκήρυξε την ελευθερία των Ελληνικών πόλεων, δηλαδή την διάλυση των Συμπολιτειών και τον αποκλεισμό της μιας ή της άλλης επιρροής εξωτερικών δυνάμεων (όπως το Μακεδονικό βασίλειο ή η Πτολεμαϊκή Αίγυπτος) σε διάφορες πόλεις.

Από το άλλο μέρος, το μονοπολικό σύστημα τονίζει τον ρόλο των διακριτών γεωπολιτικών πεδίων στην αποκατάσταση ενός οικουμενικού συστήματος με ελάχιστες τριβές, και συνεπώς ελάχιστη κατανάλωση ενέργειας, στην συγκρότηση και διατήρηση της συνοχής του. Έτσι οι περιφέρειες αναβαθμίζονται και σχετικά αυτονομούνται. Που σημαίνει ότι στο μεσοδιάστημα ενισχύεται η θέση και ο ρόλος των περιφερειακών δυνάμεων που μπορούν βέλτιστα να συντονίσουν τα οικεία πεδία εσωτερικά και να τα εναρμονίσουν προς την παγκόσμια τάξη, τον νέο «Κόσμο».

Η έμφαση στην Δύναμη και στις κατανομές κατά την αναλογίαν ισχύος (σε όλες τις συνιστώσες ισχύος) – η «ισότητα κατ' αξίαν» του κλασσικού μοντέλου -, η προώθηση αυτοματισμών στην αποκατάσταση της ευστάθειας συστημάτων με προεξάρχουσα την φυσική ισορροπία τους, η συνεπαγόμενη μείωση των «τριβών» στην οικοδόμηση συναρτησιακών δομών και στην λειτουργία τους, είναι χαρακτηριστικά της πρώτης μεγάλης φάσης των μονοπολικών συστημάτων.

[Η ιστορία έχει εισέλθει σε φάση εντονότερης προβολής του αεί ισχύοντος στο διακρατικό σύστημα δικαιωματικού ρόλου της Δύναμης. Κατά την επιγραμματική Θουκυδίδεια διατύπωση των Αθηναίων πρέσβεων προς τους Μηλίους άρχοντες στην αρχή του βαθυστόχαστου διαλόγου των: "... δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ

ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς συγχωροῦσιν".]

Η χαρακτηριστική αυτή τάση προς φυσικό αυτοματισμό, αναλογικές κατανομές και αξιακή διαβάθμιση, συνάδει προς ένα μείζον πολιτισμικό φαινόμενο των καιρών μας. Ζούμε μια πολιτισμολογικά τιτανική μεταβατική περίοδο, όπου ο παλαιός μεν Ευρωπαϊκός «Κόσμος» αποσυντίθεται (μαζί με την κατάρρευση του πολυπολικού Ευρωπαϊκού συστήματος ισχύος, το οποίο δεν μπόρεσε να μετασχηματισθεί σε ηγεμονικό, παρό την επανειλημμένη προβολή Γερμανικής ισχύος), αλλά δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί οι θεμελιώδεις μορφές του νέου πολιτισμικού βιώματος του οποίου φορέας είναι η Ηγεμονική Δύναμη.

Επειδή όμως, η Αμερικανική ταυτότητα ορίζεται από μια νοοτροπία ανοικτή, ανοικτών οριζόντων, μια *frontier mentality*, το αίσθημα της ελευθερίας και των λίγων κανονιστικών περιορισμών, του cowboy το ρωμαλέο, συναδελφικό και αδάμαστο ήθος, το ατομικιστικό και ανταγωνιστικό πνεύμα, ο ηρωισμός στην καθημερινότητα, η απαίτηση για αυτοπραγμάτωση - γι αυτό, σε συνδυασμό με την αναδυόμενη πραγματικότητα των φυσικών συστημάτων και της δυναμικής διάρθρωσής των, συγκλίνουν οι πιέσεις προς την αποκατάσταση ενός κλασσικού αξιακού μοντέλου και του αγωνιστικού ιδεώδους του βίου. Ο κλασσικισμός των Founding Fathers και το συστατικό βίωμα της Deep America, πέρα από τον Ευρωπαϊσμό της «Ζώνης», The Belt, (ένας νέος κόσμος όπως εκφράζεται π.χ. καθαρά στο έργο του μεγάλου ποιητή Wilt Whitman), δείχνουν και αυτά στην ίδια κατεύθυνση.

Μέσα σε αυτό το γενικό πλαίσιο εξελίσσεται η παρακμή της «Ευρώπης», που πολιτισμικά άρχισε από τον 19^ο αιώνα, ενώ στο πρώτο μισό του 20^{ου} εξερράγη με μια μανία ανανέωσης χωρίς

αποτέλεσμα, αντίθετα από την επιτυχημένη *Rejuvenatio Mundi* της Ρώμης.

Η Ευρώπη είχε διαχρονικά προβλήματα ενότητας, όχι μόνο γεωπολιτικής αλλά και πολιτισμικής. Και το σύστημα των Ελληνικών πόλεων δεν απέκτησε ποτέ πολιτική οντότητα, αλλά η Ολυμπία, οι Δελφοί ενσάρκωναν με συγκεκριμένο τρόπο την ισχυρή πολιτιστική συνοχή του κλασσικού Ελληνισμού. Αντίθετα η Ευρώπη έσπασε την έδρα συνοχής στην Ρωμαϊκή Εκκλησία με την Μεταρρύθμιση στον βορρά και την κρατικοποίηση της Εκκλησίας ως εθνικής στον νότο. Διαιρέσεις από δύση προς ανατολάς (οι δυτικές χώρες, οι Κεντρική Ευρώπη, η ανατολική ζώνη, η Ρωσία) και από βορρά προ νότο (Προτεσταντική, Καθολική Ευρώπη) και προς ανατολή (Ορθόδοξη), καθιστούν το Ευρωπαϊκό ολοκλήρωμα ουτοπία. Και αυτό από τον 6^ο αιώνα μ.Χ. μέχρι σήμερα.

Τώρα η μόνιμη μη συμπερίληψη της Ρωσίας και του μεγάλου χρηματοπιστωτικού κέντρου, της Ελβετίας, η ανεξαρτητοποίηση της Βρετανίας από το κύκλωμα χωρίς διαζευκτήριο συμφωνία, η ολοέν εντεινόμενη αποστασιοποίηση της Γερμανίας από τα «κοινά», ή η επιδεινούμενη αδιαφορία της προς αυτά, η ιδιοκατάσταση της Ιταλίας (που μοιάζει ότι ο κύριος λόγος να διστάζει προσωρινά μεταξύ συμμόρφωσης και αυτονόμησης είναι το τεράστιο χρέος της), οι χωριστές νότες που ηχούν οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, η γραφειοκρατική αντιμετώπιση της οικονομίας και της πολιτικής, η απουσία πολιτισμικής πολιτικής με την παραδοχή ότι οι πολιτισμοί είναι εθνικοί (κάτι που από μόνο του αποστερεί κάθε λαϊκό έρεισμα από το εγχείρημα της «Ενωμένης Ευρώπης»), - αυτά σε συνδυασμό με την πίεση που ασκείται από το παγκόσμιο πλαίσιο για απελευθέρωση και φυσικότητα στις σχέσεις με τονισμό της σημασίας της ενεργητικής, μέχρι επιθετικής, δύναμης αντί της παθητικής και αποδυναμωτικής προστασίας, κάνουν το «Φρούριο Ευρώπη» να εξέρχεται της ιστορίας. Η διαδικασία αποδόμησης της Ένωσης θα συνεχιστεί και επιταχυνθεί, με κατάληξη την πιθανή αντικατάστασή της από μια ζώνη Γερμανικής ηγεμονίας. Έτσι κι αλλιώς, οι μόνοι που παρουσιάζονται να υμνούν ακόμη το «όραμα», εκτός από τις Βρυξέλλες, είναι η Γαλλία και η Ελλάδα, η πρώτη με αναπτυσσόμενη δόση κριτικής.

Υπάρχουν βαθιές αιτίες για την διαιρετική μοίρα της Ευρώπης. Πηγάζουν από ένα βαθύ ανολοκλήρωτο, που μάταια επιχείρησαν να

κλείσουν με τον έρωτα του κλασσικού. Η διπολικότητα μιας Τευτονικής και μιας Κλασσικής Αρχής σημαδεύει ουσιαστικά την Ευρωπαϊκή πολιτιστική εξέλιξη. Ακόμη βαθύτερα: η οντολογική απομάκρυνση από το Είναι για να το καταλάβει και ελέγξει ο άνθρωπος, ο υπαρξιακός τονισμός του υποκειμένου καθ' εαυτού πέρα από την μορφή που λαμβάνει και την ιδέα που φέρει, η συνεπακόλουθη τεχνητότητα στην διαχείριση της επαφής με το ον και την πραγματικότητα, η έμφαση στην βουλησιαρχία και η λατρεία της βούλησης για δύναμη και αποτελεσματικότητα στον χρόνο, η εσχατολογική και μελλοντολογική ροπή («θα φτιάξω την πραγματικότητα όπως θέλω σαν υποκείμενο ατομικό ή συλλογικό, και αφού αποκλείεται τώρα εφόσον ποτέ δεν έχει γίνει πραγματικότητα το «όραμα», η φαντασίωση του υποκειμένου, τότε δουλεύω με την ηθική της εργασίας για να πραγματωθεί κάποτε, σε κάποιο αόριστο μέλλον») – αυτά όλα, στην συνάρτησή τους μάλιστα και κοινή ρίζα, προκαλούν αστάθεια και αποσχιστικές τάσεις σε κάθε προσπάθεια ολοκλήρωσης.

Η ιστορική Ευρώπη δεν ήταν ποτέ ενωμένη, πλην βραχυχρόνιων βιασμών της εις ενότητα από τον Μ. Ναπολέοντα και τον Χίτλερ.

[Τίποτα παρά τις τετριμμένες κοινοτυπίες περί της τριπλής ουσίας του Ευρωπαϊκού πνεύματος (Ελλάς, Ρώμη, Ισραήλ) που λειτούργησε δια του Χριστιανισμού, δεν έχει να προτείνει ο Eliot όταν την επομένη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μιλάει στους Γερμανούς για την «*Ενότητα του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού*» (1947). Η ενότητα της Κουλτούρας δια του Χριστιανισμού, διαιρεμένου του ίδιου κατά τις πολιτιστικές διαφορές των μερών και χωρών της Ευρώπης!]

Σε αντίθεση από τις φυγόκεντρες δυνάμεις που οργανικά και ουσιαστικά περικλείει το λεγόμενο Ευρωπαϊκό σύστημα, οι δικές μας περιφερειακές δομές επιδεικνύουν εντυπωσιακή συνεκτική δύναμη στην ιστορία.

Η άμεση γεωπολιτική γειτονία μας αποτελείται από το ΒαλκανοΜικρασιατικό πεδίο. Δυο μεγάλες χερσόνησοι εκπορεύονται από τους κορμούς της Ευρώπης και της Ασίας, και συναντώνται εγκάρσια περί το Αρχιπέλαγος, την ημίκλειστη θάλασσα, το Αιγαίο Πέλαγος, κατάστικτο από νησιά. Τα Βαλκάνια οριοθετούνται από μια νοητή γραμμή από τον μυχό της Αδριατικής στην Τριέστη, δια των Ιούλιων Άλπεων και των Τρανσυλβανικών, μέχρι τις εκβολές του Δούναβη στον Εύξεινο Πόντο. Η δε Μ. Ασία ορίζεται προς ανατολάς από τον Καύκασο και τα Αρμενικά όρη, προς νότο δε την ραχοκοκκαλιά της αποτελεί ο Ταύρος και Αντίταυρος. **Και μόνη η γεωγραφία δείχνει ότι το Αρχιπέλαγος ενώνει και δεν χωρίζει. Και η ιστορία συνάδει, και ο πολιτισμός.** Το γεωπολιτικό αυτό πεδίο συνιστά την «καθ' ημάς» Ανατολή, για δε τους Ευρωπαίους την Εγγύς Ανατολή.

Η προσεχής αυτή ενότητα ενσωματώνεται ομαλά σε μια ευρύτερη, που πέραν του Βαλκανομικρασιατικού πεδίου περιλαμβάνει την Μέση Ανατολή (οριζόμενη προς ανατολάς από τα όρη του Ζάγχρου επέκεινα της Μεσοποταμίας) και την Βόρεια Αφρική μέχρι την Τυνησία (με όρια προς νότο τις ερήμους της Αραβίας και της Σαχάρας). Πρόκειται για την Ανατολική Μεσόγειο με την ενδοχώρα της.

[Η Ιταλία είναι στα όρια των δύο γεωπολιτικών ενοτήτων, του πεδίου της Ανατολικής Μεσογείου και του Ευρωπαϊκού, και η «αμφιβολία» αυτή προκάλεσε και εκφράστηκε με την μετατόπιση της αυτοκρατορικής έδρας από την Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη. Μέχρι δε τον 11^ο αιώνα μ.Χ. μεγάλα κομμάτια της χερσονήσου Ιταλία ανήκαν στην Βυζαντινή αυτοκρατορία. Αλλά η θρησκευτική Ρώμη και η Ιταλία χάθηκαν τελικά στην Δύση. Παρ' όλα αυτά η ιδιαιτερότητα της Ιταλίας σε σχέση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες διατηρείται μέχρι σήμερα].

Η Μεσόγειος, όπως λέει το όνομά της, δεν είναι ανοικτός ωκεανός που περιβάλλει την ξηρά, αλλά αποτελεί περικλειστο θάλασσα, περιβαλλόμενη από ξηρά. Βρίσκεται στην εύκρατο ζώνη και δημιουργεί ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες σύνθεσης μεταξύ των παραωκεάνιων περιοχών και της αθάλασσης ενδοχώρας. Παράγει μικροκλίματα με τις δαντελωτές ακτές της. Λειτουργεί ως λίμνη και λεκάνη συρροής πολιτισμικών βιωμάτων και χώρος πολλαπλών γεφυρών μεταξύ των τόπων γύρω της. Οι μεγάλες κοσμοϊστορικές Επαναστάσεις της ανθρώπινης ιστορίας και ο

πολιτισμός γεννήθηκαν εδώ γιατί χρειάζονται ακριβώς κλιματολογικές και ανθρωπολογικές αλληλεπιδράσεις σε ένα χώρο εξαιρετικής ποικιλότητας και συνεχούς προσαρμοστικότητας με την διαδικασία της αυτόματης επιλογής του καλύτερου.

Το μέγα αυτό γεωπολιτικό πεδίο, (και το θεμελιώδες υποσύστημά του, το Βαλκανομικρασιατικό), αποτελεί την μήτρα του πολιτισμού για το κεντρικό σύστημα της ιστορίας. Εδώ συνέβησαν οι τρεις κοσμοϊστορικές επαναστάσεις, (η Νεολιθική, η Μεταλλική και η Κλασσική), εδώ γεννήθηκαν και διαρθρώθηκαν οι θεμελιώδεις θρησκευτικές δομές και οι μεγάλες θρησκείες, εδώ μορφοποιήθηκε η ανθρώπινη κοινωνία με το σύστημα των πόλεων και των αυτοκρατοριών. Ταυτόχρονα το πεδίο αυτό παρουσιάζει ισχυρή συνεκτική δύναμη, με έντονες κεντρομόλες δυνάμεις συγκλίνουσες σε διαφορετικά κέντρα κατά διαδοχικές ιστορικές περιόδους. Πάντα ρέπει εις επικοινωνία, αλληλοσυνάρτηση και διαφορεική επιρροή μεταξύ των μερών του, στο μεγαλύτερο δε διάστημα της ιστορίας συνιστά διαφόρων ειδών ολοκληρώσεις, μέχρι και αρχετυπικών αυτοκρατορικών ενοποιήσεων (Ρωμαϊκή, Βυζαντινή, Οθωμανική).

Κατά την τελευταία περίοδο εξασθένησης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, και ιδίως με την δημιουργία εθνικών κρατών και την διάλυση της αυτοκρατορίας, τόσο το γεωπολιτικό σύμπλεγμα της Ανατολικής Λεκάνης της Μεσογείου, όσο και το στενότερο αλλά νευραλγικότερο Βαλκανομικρασιατικό, περιήλθαν σε κατάσταση χαλάρωσης της ισχύος των κεντρομόλων δυνάμεών των, για λόγους εξασθένησης της πολιτισμικής ταυτότητας των μερών των εξ αιτίας ενός αστόχαστου, δύσπεπτου και μηχανιστικού «εκσυγχρονισμού», αλλά και λόγω της ενίσχυσης των διασπαστικών τάσεων μέσω της συνάρτησης της μιας ή της άλλης χώρας προς διαφορετικά και αντιτιθέμενα κέντρα ισχύος, τις Μεγάλες Δυνάμεις.

Με την μετάπτωση του παγκόσμιου συστήματος σε μονοπολικό, και την αποδυνάμωση των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων που δρούσαν διαιρετικά των οικείων μας πεδίων, και οι δυο κύριοι λόγοι αποσυντονισμού που ανέφερα παύουν να ενεργούν αποφασιστικά. Ο εκσυγχρονισμός ως εξευρωπαϊσμός δεν αποτελεί πλέον πρωτεύουσα επιλογή. Αντιθέτως τα ηγεμονικά συστήματα και οι αυτοκρατορίες κανονικά επιζητούν ενίσχυση των διακεκριμένων ταυτοτήτων κάθε

ενός των μερών τους προς εξασφάλιση του φυσικού εναρμονισμού των μερών στο ολοκληρωμένο γεωπολιτικό πεδίο τους για την επίτευξη βέλτιστης συνέργειας και μέγιστης αποτελεσματικότητας. Καλές και δημιουργικές σχέσεις σε ένα μονοπολικό σύστημα, ένα πεδίο δηλαδή χωρίς αποφασιστικές αντιθέσεις μεταξύ Μεγάλων Δυνάμεων, προϋποθέτουν την καλή και σταθερή κατάσταση των σχετιζομένων, αυτή δε με την σειρά της θεμελιώνεται στην πλήρη ανάπτυξη και υπερήφανη αξίωση της ταυτότητας κάθε εμπλεκόμενης οντότητας. Επί πλέον, η απουσία διαφορετικών ισχυρών κέντρων σε πολλαπλή ζυγοστάθμιση (όπως στο σύστημα ισορροπίας δυνάμεων ενός πολυπολικού μοντέλου), εκμηδενίζει τον λόγο προσανατολισμού των κρατών μιας περιφέρειας να στρέφονται προς διαφορετικές Μεγάλες Δυνάμεις για την εξασφάλιση συγκριτικών πλεονεκτημάτων στις αμοιβαίες διεκδικήσεις των, και έτσι διευκολύνεται εν τέλει ο συντονισμός και εναρμονισμός τους στο πλαίσιο του οικείου γεωπολιτικού πεδίου τους.

Τα πράγματα συνεπώς από τούδε και στο εξής θα ενισχύουν τις φυσικές κεντρομόλες ροπές του Βαλκανομικρασιατικού γεωπολιτικού χώρου και του ευρύτερου πεδίου της Ανατολικής Μεσογείου. Οι ανωμαλίες που υφίστανται ακόμη είναι αποτέλεσμα της προηγούμενης κατάστασης και των αναχρονιστικών πολιτικών των ηγεσιών μερικών κρατών που επιμένουν στο παρερχόμενο status quo. Οι εποχές μεταβολών είναι εξ ορισμού εξαιρετικά αναθεωρητικές παρωχημένων διαρθρώσεων, συχνά ανατρεπτικές αρτηριοσκληρωτικών δομών και αντιλήψεων, αυτόχρονα επαναστατικές. Προετοιμάζεται δε σε αυτές μια μεγάλη πολιτισμική Επανάσταση που θα νοηματοδοτήσει εκ νέου την ανθρώπινη ύπαρξη. Πολλά δείχνουν ότι η μορφή του μέλλοντος θα είναι κλασσική στην ιδεολογία και πρακτική της, και ότι φορέας της είναι οι ΗΠΑ.

[Σημάδι του πολιτισμικού μέλλοντος αποτελεί η δημοσιοποιούμενη πρόθεση του Trump να επιβάλλει την αρχαιοελληνική αρχιτεκτονική στα νέα δημόσια κτίρια της Αμερικής, επανερχόμενος στην μεγάλη περίοδο του Greek Revivalism κατά την κρίσιμη μακρά εποχή της διαμόρφωσης του Αμερικανικού «τρόπου» μέχρι πέρα από την μέση του 19^{ου} αιώνα].

Η μεταβατικότητα της παρούσας περιόδου ενισχύεται από μια δέσμη φαινομένων, οικονομικών, τεχνολογικών, ανθρωπολογικών.

Πρώτα ένα οικονομικό φαινόμενο μεγάλης ολκής. **Η διάσταση μεταξύ χρηματοπιστωτικού συστήματος και πραγματικής οικονομίας είναι πρακτικά εκτός ελέγχου.** Π.χ. στο 3^ο τρίμηνο του 2019 το παγκόσμιο χρέος έφθασε τα 258 τρισεκατομμύρια δολάρια, αντιπροσωπεύοντας το 322% του ακαθάριστου εγχώριου οικουμενικού προϊόντος. Η αποχαλίνωση αυτή, αποτέλεσμα βολικών για τις πολιτικές εξουσίες αντικλασικών οικονομικών θεωριών της τελευταίας σκάρτης εκατονταετίας, θα οδηγήσει στο σπάσιμο της χρηματοπιστωτικής φούσκας και την κατάρρευση της νοσηρής κατάστασης. **Και επειδή για γεωπολιτικούς λόγους του μονοπολικού συστήματος δεν είναι δυνατή η καταστροφή περισσευούμενου κεφαλαίου μέσω ενός μεγάλου πολέμου, η καταστροφή θα γίνει από τον Πανικό λόγω κάποιου απρόβλεπτου, και πιθανόν σχετικά ασήμαντου, γεγονότος.**

Αφ' ετέρου, η ίδια η αυξανόμενη τεχνητή πολυπλοκότητα των συστημάτων του τεχνολογικού πολιτισμού εμπεριέχει εγγενή αστάθεια ενεργοποιούμενη με βαρύτερα ή ελαφρύτερα αποτελέσματα **κατά τον νόμο της τυχειότητας.** Αυτό ακριβώς συνιστά την διαφορά στην συμπεριφορά των τεχνητών από τα φυσικά συστήματα. Τα οργανικά συστήματα είναι ευσταθή ενώ είναι ασύλληπτα ποιο σύνθετα από τα πιο ανεπτυγμένα τεχνητά. Η μορφή τους αντιστέκεται σταθερά επί μακρόν στην λογική του χρόνου, εκμηδενίζοντας τον νόμο της τυχειότητας, εκτός των περιπτώσεων όπου η ανθρωπογενής τεχνητότητα του τεχνολογικού πολιτισμού έχει εισαχθεί στον ανθρωπίνο παράγοντα, μέσω του αντίστοιχου τρόπου ζωής.

Τέλος, τρίτον, **το πρόβλημα του υπερπληθυσμού, κάνει τον άνθρωπο επί του πλανήτη να προσομοιάζει μια μυρμηγκιά.** Τέτοια αφύσικη συγκέντρωση προκαλεί αυτόματους μηχανισμούς διόρθωσης από την πλευρά της φύσης (η αρχαία ιδέα της παρέμβασης του Δία για να

ελαφρύνει την Γη από το βάρος των ανθρώπων στο τέλος της Εποχής του Χαλκού, εκπνεούσης της 2ας χιλιετίας π.Χ.). Αυτό καθεαυτό το γεγονός αυτό, και επίσης, αφ' ενός μεν η ιατρική παρέμβαση με την χρήση ισχυρών φαρμάκων, που ενώ εξασθενίζει την φυσική άμυνα και αντοχή του οργανισμού, ισχυροποιεί ταυτόχρονα τους προσβολείς του μέσω των μεταλλάξεων που αυτοί πραγματοποιούν για να εθισθούν και υπερισχύσουν στις παρεμβάσεις, - αφ' ετέρου δε η αυξανόμενη δηλητηρίαση της φύσης με υβριδικούς μετασχηματισμούς των προϊόντων διατροφής και κοσμητικής, και με χημικές δράσεις για τον πολλαπλασιασμό και προφύλαξη των γεωργικών προϊόντων, --- δημιουργούν πρόσθετες συνθήκες αστάθειας του ανθρώπινου συστήματος.

Όλες αυτές οι προκλήσεις, χωριστά ή (εφιαλτικό σενάριο) μαζί, επιβάλλουν πλαίσιο φυσικής επιλογής του καλύτερου. Στο επίπεδο των κρατών, θα επιβιώσουν τα ισχυρότερα. (Το ηγεμονικό κέντρο είναι απαραίτητο και επομένως δεν κινδυνεύει, εκτός της περίπτωσης της ταυτόχρονης ενεργοποίησης όλων των ασταθειών κατά συρροή, και της καταστροφής του πολιτισμού όπως τον γνωρίζουμε). Η δε Ισχύς έχει εν προκειμένω τις ακόλουθες διαστάσεις:

- 1/ Στρατιωτική – ισχυρές ένοπλες δυνάμεις
- 2/ Οικονομική – πλούσια παραγωγή σε πλάτος και βάθος, ισορροπημένη κατανάλωση, μέγιστη αυτάρκεια
- 3/ Συσσώρευση χρυσού
- 4/ Το σπουδαιότερο, πολιτισμική συνοχή και ταυτότητα, μεγάλης μορφής και υψηλού τόνου.

Τους συντελεστές αυτούς ενισχύουν οι σοφές χώρες του παρόντος. Καθόλου η Ελλάδα. Έχει βρεθεί και θα βρεθεί απροετοίμαστη.

Η ισχύς των χωρών, στην ανάγκη, συνίσταται στην δική τους δύναμη και όχι σε (ασθενικές) συμμαχίες των αδυνάμων ή προβληματιζομένων. Οι ισχυρές χώρες, με την πλήρη έννοια της ισχύος, θα ανταπεξέλθουν καλύτερα στις προκλήσεις του ερχόμενου και μέσου μέλλοντος.

Οι οικείοι γεωπολιτικοί χώροι της Ελλάδας, τόσο το Βαλκανομικρασιατικό πεδίο όσο και η περιφέρεια της Ανατολικής

Μεσογείου, θα τείνουν προς ολοέν μεγαλύτερη συνέργεια και στενότερη ολοκλήρωση. Ισχυρότερη και σταθερότερη χώρα της περιοχής αναφαίνεται η Τουρκία, η οποία επισπεύδει τον ρόλο της ως περιφερειακής δύναμης ικανής να σταθεροποιήσει και εναρμονίσει τα δύο πεδία.

Μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την αποτυχημένη προβολή της Ελλάδας ως καθοριστικής δύναμης για το Βαλκανομικρασιατικό πεδίο, την συγκλονιστική από ιστορικής άποψης κατάργηση της ιωνικής πραγματικότητας στην Μ. Ασία μετά 3000 χρόνια συνεχούς και δημιουργικής παρουσίας, και τους εσωτερικούς ισχυρούς κλυδωνισμούς που οι συνταρακτικές αυτές εξελίξεις αλυσιδωτά προκάλεσαν την δεκαετία του 20, η στρατηγική της Ελλάδας όταν επανασυγκροτήθηκε το 1930 έμεινε προσηλωμένη στην εγγενή συνάφεια των μερών του οικείου γεωπολιτικού χώρου, παρά τις αντιπαραθέσεις και τις συγκρούσεις, τις τραγωδίες ακόμη, που προκάλεσε η διαδικασία μετάβασης από το επί δύο χιλιετίες ισχύσαν αυτοκρατορικό σύστημα στο νεότευκτο και νεοεισαχθέν, ανοικείο δε, σύστημα των εθνικών χωρών. Έκφραση και θεμέλιο της στρατηγικής αυτής αποτέλεσαν η Συνθήκη Ελληνοτουρκικής Φιλίας και πλήρους Συνεργασίας και το Βαλκανικό Σύμφωνο. Η πολιτική αυτή (ταυτόσημη, ανεξάρτητα από κομματικούς σχεδιασμούς, στον Βενιζέλο, Τσαλδάρη, Μεταξά), παρέμεινε Στρατηγικό Δόγμα της Ελλάδας και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με όλες τις ανωμαλίες που ακολούθησαν.

Η στρατηγική φάνηκε να ανανεώνεται, παρά το Σιδηρούν Παραπέτασμα, με την σύμπληξη Συνθήκης στενής συνεργασίας Ελλάδας, Τουρκίας και Γιουγκοσλαβίας υπό την αιγίδα των ΗΠΑ (1953 και 1954). Η Μεγάλη αυτή Βαλκανομικρασιατική Συνεννόηση ακυρώθηκε de facto με πρωταιτιότητα της Ελλάδας. Ο λόγος ήταν μια ριζική μετάπτωση του στρατηγικού δόγματος της Ελλάδας εκείνη την εποχή, από την οικεία περιφερειακή συνεργασία (Βαλκανικό

Σύμφωνο, Τριπλή Συμμαχία), στην εξάρτηση από το υπό διαμόρφωση τότε Ευρωπαϊκό σύστημα.

Η φαντασίωση ότι η ροπή προς Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ήταν αυτογενής δυναμική (τα Ευρωπαϊκά οράματα έναντι της σκληρής διαχρονικής ιστορικής πραγματικότητας), και όχι πρωτίστως ζωτικό στρατηγικό συμφέρον των ΗΠΑ προς αντιμετώπιση της Σοβιετικής απειλής και επιρροής στον Ευρωπαϊκό χώρο, ήταν μια κύρια από τις αιτίες που προκάλεσαν την μετάπτωση.

Δεύτερον, η Αμερικανική αντίληψη ότι τα ηγετικά συστήματα και οι κρατικές δομές και λειτουργίες στην χώρα νοσούν βαθύτατα (έκθεση Porter), η κακοδιαχείριση της Αμερικανικής βοήθειας, και η εκτίμηση ότι ένα σημαντικό μέρος της αντίστασης που εξέθρεψε τον εμφύλιο ωφείλετο ακριβώς στην λαϊκή δυσανεμία για την ανεπάρκεια των ηγετικών συστημάτων και διαρθρώσεων της χώρας, ωδήγησε σε μια σκλήρυνση της Αμερικανικής στάσης και σε άρνηση συνέχισης επ' αόριστον μιας βοήθειας που σκοπός της δεν ήταν η αναδόμηση του κακοστημένου συστήματος, και η απαραίτητη αλλαγή ηγεσιών, πρακτικών και πολιτικών, αλλά αντίθετα η διαιώνισή των.

Από το άλλο μέρος, η Ευρώπη παλεύοντας να ορθοποδήσει μετά τον μεγάλο πόλεμο, και ιδιαίτερα η Γερμανία, επιζητώντας την απαγκίστρωση από το πρόσφατο παρελθόν και την εξασφάλιση του μακροχρόνιου στόχου της επανόδου στην ηγεμονική θέση του ηπειρωτικού συστήματος, ήσαν διατεθειμένες να παραβλέψουν τα προβλήματα προς χάριν του πανευρωπαϊκού χαρακτήρα του αναπτυσσόμενου εγχειρήματος ολοκλήρωσης, και κυρίως για να εξασφαλίσουν έρεισμα στον γεωπολιτικό χώρο της Ελλάδας, την Εγγύς Ανατολή, και το πολυδύναμο πεδίο της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου. Άρχισε έτσι το σύστημα των Γερμανικών πιστώσεων, που ακολουθήθηκε από τον ολέθριο μηχανισμό συστηματικών επιδοτήσεων και δανείων.

Η θρυαλλίδα που προκάλεσε την έκρηξη για την μεταβολή από το στρατηγικό δόγμα 1930-1954, στο Ευρωπαϊκό Δόγμα από τότε μέχρι σήμερα ήταν η καταστροφική διεθνοποίηση του Κυπριακού. Τις συνέπειες της μεγάλης αλλαγής πληρώνει η χώρα συνεχώς με συνεχώς αυξανόμενες δόσεις. Οικονομική καταστροφή, εθνική υποτέλεια,

στρατηγική εξουθένωση, στρατιωτική υποβάθμιση, εκμηδενισμός επιρροής, ταπεινωτικές συνθήκες, μπλοκάρισμα κάθε πρωτοβουλίας σε Ελλάδα και Κύπρο, και επί πάσι μια άκρως ανησυχητική πτώση του τόνου σε λαό και νεότητα, με ταυτόχρονη συσσώρευση οργής για την κατάντια.

[Την θολή ταυτότητα, μείγμα αλλοτριώσης και βερμπαλισμού, και την γενικευμένη πολιτισμική καχεξία έχω αναλύσει σε βάθος στο έργο μου].

Παρωχημένος καιρός για ένα νέο Ελληνικό Στρατηγικό Δόγμα.

Για μια νέα αρχή, σε νέα βάση, μετά 200 χρόνια αβελτηρίας, μετά πολλήν απεμπόληση του Ελληνισμού από το Νεοελληνικό Κράτος.

Γιατί ότι στήνεται λάθος στην αρχή του ανάγκη πάσα να καταλήξει σε τραγωδία (Αριστοτέλης).

Και το αρχικό, συστατικό λάθος δεν διορθώνεται με επί μέρους μπαλώματα.

Και αρχέγονο άγος ήταν η αλλοτριώση του κρατικού Νεοελληνισμού από τους τρεις πυλώνες της πολιτισμικής ταυτότητας του Ελληνισμού: την Κλασσική Αρχαιότητα, την Βυζαντινή Ορθοδοξία, και την Δημοτική Παράδοση.

[Γραμμένο πριν ένα τέταρτο του αιώνα, το "*Χώρος και Ιστορία*" μου έχει αποδειχθεί γερό εργαλείο θεωρητικής προσέγγισης και ανάλυσης, προφητικό δε για τις εξελίξεις. Πρόκειται για μια θεωρία προσδιορισμού του ανύσματος της ιστορίας σε δεδομένους τόπους και χρόνους. Μια τέτοια χωρολογική ιστορική γεωπολιτική έχει μεγάλη δύναμη πρόγνωσης για τα ερχόμενα του εγγύς, μέσου και απώτερου μέλλοντος.

Ένας σχεδιασθείς δεύτερος τόμος στο ίδιο θέμα, με έμφαση στο οικείο γεωπολιτικό πεδίο της Ελλάδας δεν εκδόθηκε, αλλά σημαντικά κομμάτια του, αναφερόμενα ειδικά στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία «*Χώρος και Ιστορία: Χωρολογικά Αίτια του Ιστορικού Ρυθμού*».

Χρήσιμες για το θέμα είναι οι μελέτες μου στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία *Geopolitics and the Vector of History: Unipolar Systems and World Hegemony*.

Δείτε επίσης σχετικά και πολιτισμικά, μεταξύ άλλων, τις μελέτες μου στην Κατηγορία « *Ελληνισμός, Ευρώπη και η «καθ' ημάς» Ανατολή: Συγκριτικές Μελέτες τριών Πολιτισμών* »].

19 Φεβρουαρίου 2020